

Motion till riksdagen 2023/24:2773

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:30 Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagkrav på kommunerna att inrikta förnyelsetakt och utbyggnad av va-nätet så att det inte äventyrar kvaliteten på dricksvatten och avloppsrening och inte heller lägger för stor skuld hos framtidens kommuninvånare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den vattenrelaterade miljöövervakningen måste utökas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att ta fram, och regelbundet uppdatera, en kompletterande nationell lista med kemiska parametrar, hälsofarliga ämnen inklusive bekämpningsmedel och läkemedelsrester med gränsvärden i linje med Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (Efsa) rekommendationer och/eller det senaste kunskapsläget, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riskbedömningen vid fastighetsinstallationer även måste inkludera förekomst av bisfenoler i dricksvattnet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med vattenskyddsområden måste intensifieras och att tillräckliga resurser för detta arbete måste tillföras och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vattenförvaltningen har i dag många djupgående brister som behöver åtgärdas för att nå en säker kvalitet och kvantitet på dricksvattnet i Sverige. Genomförandet av det nya

dricksvattendirektivet kräver en nivåhöjning av det svenska arbetet. Tyvärr finns stora brister i regeringens förslag till genomförande.

Förtydligande om utökad miljöövervakning

Miljöpartiet anser att den vattenrelaterade miljöövervakningen måste utökas för att säkra kvalitet och kvantitet på dricksvattenförsörjningen och möta dricksvattendirektivets krav på riskbedömning och riskhantering. Det behöver förtydligas att ett genomförande av det nya dricksvattendirektivet kräver kraftigt utökade resurser i detta avseende, i motsats till de kraftiga nedskärningar av miljöövervakningen som regeringen genomfört.

Utökad riskbedömning och skärpta parametervärden

Medlemsstaterna ska fastställa värden för de parametrar som finns i bilaga 1 till direktivet och som ska gälla för dricksvattnet. Värdena får inte vara mindre stränga än de som anges i delarna A, B och D i direktivets bilaga I. Medlemsstaterna ska fastställa ytterligare parametrar, om skyddet av hälsa på deras nationella territorium kräver det. Miljöpartiet anser att kopplingen till miljökvalitetsnormerna, och vattendirektivets prioriterade ämnen, måste betonas tydligare. Det är viktigt att ämnen på de anknutna bevakningslistorna kontrolleras när riskbedömningar görs. Även andra hälsofarliga ämnen kan behöva undersökas för att säkra att åtgärder vidtas. Sveriges dricksvattentäkter är förorenade med en mängd olika kemikalier, PFAS-ämnen och läkemedelsrester. Minimikraven för de kemiska parametrarna till direktivet (bilaga 1B) avspeglar inte det senaste kunskapsläget och i vissa fall inte heller säkra gränser. Sverige bör i stället sätta nationella gränser i linje med Efsas rekommendationer och/eller det senaste kunskapsläget. Exempelvis är det av stor vikt att Sverige, i likhet med Danmark, följer Efsas rekommendation om ett gränsvärde för summan av fyra PFAS på 2 ng/l. Regeringen bör förtydliga att myndigheterna bör sätta rekommendationer i linje med Efsas rekommendationer och/eller det senaste kunskapsläget, för att uppnå en så hög skyddsnivå som möjligt.

Det är heller inte tillräckligt att hänvisa till bilaga V i ramdirektivet för vatten gällande vilka parametrar som ska beaktas vid riskbedömningen. Sverige bör gå utöver dricksvattendirektivets krav och även beakta andra ämnen som framkommer i riskanalysen, exempelvis med utgångspunkt i vilken verksamhet som har bedrivits i tillrinningsområdet. Dricksvattendirektivet listar ett trettiotal ämnen i bilaga 1B som ska övervakas. Det är bara en liten del av alla de hälsofarliga ämnen som vi vet förekommer i dricksvattentäkterna och i dricksvattnet. För att svara mot dricksvattendirektivets krav samt gå utöver dessa för att möta specifika hot mot dricksvattenkvaliteten i Sverige bör, i enlighet med artikel 5.3, därför en nationell lista tas fram med kemiska parametrar, inklusive bekämpningsmedel och läkemedel.

Komplettering gällande kemikalier att övervaka vid fastighetsinstallationer

När det gäller riskbedömningar vid fastighetsinstallationer saknas bisfenoler i listan över vilka ämnen som ska beaktas. Efsa har nyligen sänkt det tolererbara dagliga intaget av bisfenol A med 100 000 gånger till 0,04 ng/kg kroppsvikt och dag. I Sverige är det mycket vanligt förekommande med relining, och bisfenoler förekommer i denna process. Riskbedömningen vid fastighetsinstallationen måste även inkludera förekomst av bisfenoler i dricksvattnet, och gränsvärdet för bisfenol A i kranvattnet måste sättas så det speglar Efsas bedömning.

Vattenskyddsområden

Miljöpartiet anser att det behövs ett förtydligande gällande förhållandet mellan å ena sidan arbetet med vattenskyddsområden och å andra sidan riskbedömningar och riskhantering. För att tillgodose dricksvattendirektivets krav och trygga framtidens vattenförsörjning är det viktigt att staten främjar inrättandet av vattenskyddsområden runt alla dricksvattentäkter i Sverige. I dag saknas vattenskyddsområden vid ca 30 procent av alla kommunala vattentäkter. Det finns också ett behov av att se över sedan tidigare inrättade vattenskyddsområden samt utse reservvattentäkter. Det bör därför förtydligas att detta arbete nu måste intensifieras och att tillräckliga resurser för detta arbete är en förutsättning och måste tillföras.

Lagkrav om underhållsansvar av va-systemet

Ett välfungerande system för dricksvatten och avloppsrening (va) lägger grunden för ett fungerande och hälsosamt samhälle, och är också avgörande för att leva upp till dricksvattendirektivets krav. Dock byggdes mycket av dagens va-system på 1950- och 60-talet och förnyelsebehovet av va-system runt om i landet är stort. Utöver detta växer många städer och fler människor behöver försörjas med vatten och avlopp, systemen behöver klimatanpassas samtidigt som kemikaliebelastningen har ökat dramatiskt. Underhåll och förbättringar av både vattenreningsverk och avloppsreningsverk är nödvändiga och mycket brådskande. Många åtgärder har skjutits på framtiden under lång tid, vilket nu riskerar att hamna i knät på nuvarande och kommande generationer som kan stå med stora upprustningsbehov, otillräcklig dricksvattenförsörjning och en stor investeringsskuld. Underhåll, investeringar och reinvesteringar av va-systemet måste säkras. Vi anser därför, till skillnad från regeringen, att det behövs ett förtydligande i lagen om allmänna vattentjänster om huvudmannens underhållsansvar. Ramarna för dessa lagkrav, som ska syfta till att säkra långsiktigt hållbara och moderna va-system, behöver dock utredas vidare. Det krävs en uppföljning i form av en kontrollstation senast tre år efter att det nya direktivet trätt i kraft med utvärdering av arbetssätt och uppnådda resultat. Det är också nödvändigt att staten skjuter till betydande resurser i synnerhet till kommuner med svag ekonomi och svåra förutsättningar att åstadkomma underhåll av egen kraft.

Emma Nohrén (MP)

Katarina Luhr (MP)

Elin Söderberg (MP)

Rebecka Le Moine (MP)